

Marijan F. Kranjc

Aneks k analizi operativne akcije »Raduša-72« **Ali so organi Sdv resnično likvidirali šest ujetih ustaških diverzantih?**

Na mojem spletišču je do nedavnega bilo zelo velik interes za prispevek z naslovom *Operativna akcija »Raduša-72« (Feniks)*, ki je bil prvič objavljen v knjigi *Zarote in atentati na Tita*¹. Tekst je baziran na podatkih iz uradnega sporočila Varnostne uprave JLA (1973) in svojih osebnih zapiskov.

Kolikor mi je znano, v Sloveniji ni bilo posebnega zanimanja za navedene dogodke iz leta 1972, medtem, ko so se na Hrvaškem in v Herceg-Bosni po letu 1991 temeljito ukvarjali z raziskavama in tudi s proslavljanjem tega dogodka.

Glede mojega prispevka sem bil te dni opozorjen, da podatki o ujetih – likvidiranih (6) in obsojenih (4) ustaških diverzantih ne držijo, pa četudi o tem nisem pisal, saj prave resnice zares nisem vedel. Tudi Roman Leljak, moj znanec in raziskovalec, je v svoji nedavno objavljeni knjigi z naslovom *UDBA*, objavil dokument GŠ JLA, ki potrjuje, da so organi Sdv zamolčali nekaj podatkov o številu ujetih (10) in obsojenih (4) ustaških diverzantih, saj je očitno, da vsi ujeti niso bili obsojeni, kar pomeni, da je bila šesterica (6) zelo verjetno likvidirana brez sojenja. Menda ohranjeni sodno-medicinski zapisniki potrjujejo, da so bili v preiskovalnem postopku tako izmaličeni, da niso bili »sposobni« za sojenje na vojaškem sodišču.

O tem dejstvu in podatku iz omenjenega aneksa sem bil neprijetno presenečen, saj zagotovo vem, da zbirna informacija Varnostna uprava JLA iz leta 1972 ni vsebovala nobenega podatka o šesterici izvensodno likvidiranih ustaških diverzantih.

No, najprej naj navedem kaj o tem dandanes javno pišejo proustaški viri. Tako je HRSVIJET.NET 23. 6. 2011 objavil tekst z naslovom *Analiza: FENIX (Video)*.

Najprej bom povzel objavljeni seznam ustaških diverzantov z njihovi osnovnimi podatki in psevdonimi, in sicer:

1. Adolf Andrić, »Bošnjak«, rojen 1942 v Kreki, Tuzla
2. Ambroz Andrić, »Domagoj«, rojen 1939 v Kreki, Tuzla, glavni vodja
3. Nikola Antunac, »Tesla«, rojen 1950 v Karlovcu
4. Petar Bakula, »Uskok«, rojen 1947 v Rastovači, Posušje
5. Filip Bešlić, »Zmaj«, rojen 1936 v Rastovači, Posušje
6. Vidak Buntić, »Ročko«, rojen 1942 v Velikom Ograđeniku, Čitluk
7. Vili Eršeg, »Bil Kid«, rojen 1939 v Žigrovcu, Varaždin
8. Ilija Glavaš, »Alija«, rojen 1939 v Lužanih, Uskoplje
9. Đuro Horvat, »Jasenko«, rojen 1942 v Palinovcu, Čakovec
10. Vejsil Keškić, »Krajišnik«, rojen 1939 v Maloj Peći, Bihać
11. Vinko Knez, »Bufalo«, rojen 1953 v Kuzmici, Požega
12. Viktor Kancijanić, »Veli Jože«, rojen 1945 v Tinjanu, Pazin
13. Ilija Lovrić, »Ramac«, rojen 1945 v Varvare, Prozor
14. Stipe Ljubas, »Stiv«, rojen 1951 v Đakovu
15. Vlatko Miletić, »Kopitović«, rojen 1946 v Velikom Ograđeniku, Čitluk
16. Ludvig Pavlović, »Dido«, rojen 1951 v Vitini, Ljubuški
17. Ivan Prlić, »Bevlja«, rojen 1951 v Sovići, Grude
18. Pavo Vegar, »Skorzeni«, rojen 1939 v Vašarovići, Ljubuški, vojaški povejnik
19. Mirko Vlasnović, »Vlas«, rojen 1932 v Gornji Zemunik, Zadar.

¹ Marijan F. Kranjc, *Zarote in atentati na Tita*, Frafis Trade Grosuplje, 2004

Glede na datum in kraj smrti ali zajetja, so v navedenem prispevku navedeni naslednji podatki:

- 26. 6. 1972 je na planini Raduši kot prvi padel **Adolf Andrić**, od skupine pa so se izdvojili **Ivan Prlić**, **Nikola Antunac** in **Vinko Knez**, ki so bili verjetno ujeti živi in zatem likvidirani;
- 27. 6. je bil poleg Ramskega jezera zajet **Vili Eršeg** in likvidiran;
- 28. 6. je bil ujet **Vlatko Miletić** in 13. 7. likvidiran;
- 29. 6. je bil v Rumbovcih zajet **Vejsil Keskić** in 21. prosinca 1972 v Sarajevu obsojen na smrt in streljan;
- 1. 7. je bil v vasi Omolje ranjen in zajet **Ilija Lovrić** in likvidiran brez sojenja;
- 2. 7. je bil pri tunelu Jablaniškega jezera ranjen in ujet **Đuro Horvat**, ki je bil 21. 12. obsojen na smrt in streljan;
- 2. 7. je ob Ramskem jezeru padel **Viktor Kancijanić**;
- 13. 7. je bil zajet **Ludvig Pavlović**, 21. 12. 1972 v Sarajevu obsojen na smrt in pozneje pomiloščen na 20 let strogega zapora (padel 18. 9. 1991 kot pripadnik HOS);
- 14. 7. je bil na jezeru Peruća lažje ranjen **Petar Bakula**, ujet ter pozneje likvidiran brez sojenja;
- 21. 7. sta v vasi Trnbusi pri Blatu na Cetini padla **Pavao Vegar** in **Ambroz Andrić**;
- 24. 7. so v vasi Gornje Ogorje na planini Svijali padli **Ilija Glavaš**, **Filip Bešlić** in **Stipe Ljubas**;
- 25. 7. je bil pri vasi Zagvozda zajet **Vidak Buntić** in pozneje likvidiran brez sojenja;
- 27. 7. se je v rodni vasi kot zadnji predal **Mirko Vlasnović** in bil kasneje v Sarajevu obsojen na smrt in streljan 17. 3. 1973.

Tako komentirajo zbrana dejstva proustaški viri.

V prvi analizi akcije »Raduša -72« niso posebej obravnavani padli (9) in zajeti (10) ustaški diverzanti, razen, da je na določenem mestu navedeno kako pripadniku TO BiH in Hrvaške v začetku niso imeli posebnih navodil glede tega ali ustaške diverzante ubijati v borbi ali pa skušati raniti in ujeti žive.

Ker je padlo 13, ranjeno pa 15 pripadnikov TO in milice, je akcija glede človeških izgub zelo slabo ocenjena kar je bilo zgrešeno, saj so v napadu oz. zasledovanju (pregonu) vedno večje žrtve!

No, kasneje, točno 5. 2. 1973 so organi Sdv v Beogradu organizirali zaključno posvetovanje, na katerem so oblikovali **Aneks k analizi operativne akcije »Raduša - 72«**, evid. št. 376, ki je v AS ohranjena pod AS 1931, RSNO, teh. enota 386.

Na kraju je priključen tudi dokument z oznako **SSNO, GŠ JLA - I. Uprava, strogo zaupno, št. evid. 63** in 64 (uničen pozneje) z naslovom **Analiza akcije »Raduša-72«**, poslan 2. 7. 1973 Republiškemu izvršnemu svetu – sekretariatu Slovenije s podpisom načelnika GŠ JLA generalpolkovnika **Staneta Potočarja**.

Za raziskovalce so predvsem zanimivi zadnji trije listi iz omenjenega dokumneteta GŠ JLA, ki v razpredelnicah prikazuje dnevne izgube na eni in drugi strani, in sicer:

OSNOVNI PODACI O TOKU AKCIJE "RADUŠA"										
Red. broj akcije	Dan i čas	Mesto i rejon događaja	G u b i c i					Naših jedinica		Sadržaj dejstva
			Diverzanti			Poginulo	Ranjeno	Poginulo	Ranjeno	
			Poginulo	Uhivađeno	Oslobodjeno					
1	2	3	4	5	6	7	8	9		
1.	24. i 24/25. 06. 1972.	s. Gračanica, s. Lužani i pl. Raduša			Deo grupe				Diverzantska grupa iskrcala se u s. Gračanica u 00,30 z. odakle odlezi u šumu kod s. Lužana, kontaktira sa nekim seljacima iz ovog sela, potom mirno odlezi preko s. Gračanica na pl. Raduša i prenoćava u rejonu s. Priševac.	
2.	21. 06. 72.				Grupa				U jutarnjim časovima diverzantska grupa nastavlja kretanje i oko 10.00 nalazi na grupu od 6 lovaca ist. od s. Kordić, koje pušta u 13.00 časova, a zatim nastavlja put prema reju pl. Raduša i prenoćava u rejonu Šarića kuća (šariba).	
3.	26.06. 72. 09.30	pl. Raduša (Raduša kamen)	1		Grupa	2	2		Sukobila se grupa VP sa diverzantima. Ubijen diverzant Andrej Adžić, zaplenjeno 7 ranoga sa ličnim opremom, 2 puške, oko 5.000 metaka i dr. Poginuo kap. i kl. Popović Miloš i vojnik-policajac Blečić, ranjen vodnik stazista i vojnik - policajac.	
4.	01.30	pl. Raduša		1					Uhivađen diverzant Prlić (7 km od mesta sukoba 26. 06.), odvojen se od grupe posle prvog sukoba.	
	10.00	rejon s. Rumboci		1	Grupa				Uhivađen diverzant Eršek, vraćao se vodič grupe vojne policije.	
	16.20	s. Gračanica		2					Uhivađeni diverzanti Knez i Antunac, koji su se odvojili od grupe posle prvog sukoba.	
27. 06. 1972. p. od 16.00 do 20.00	u rejonu s. Rumboci			Grupa od 14 diverzanta	8	6		Sukob - okruženje i raspad - naših snaga na diverzantsku grupu u šumici kod s. Rumboci. Diverzanti nisu imali gubitaka i u toku 27/72. probili su u 2 grupe. Prvo grupa četa TO imala 3 mrtvih i 4 ranjenih.		

AS 1931, Aneks k analizi akcije »Raduša - 72«, ZSLO GŠ JLA, digit. slika št. 2013112_114856

- 2 -									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
5.	29. 06. 72. posle podne	u rejonu Prozor		1					Uhivađen terorista Kečević, prvi "Australijanac".
6.	1. 07. 72. 14.20	U s. Varvare		1					Uhivađen terorista Lovrić, u ovom rejonu s. Varvare
7.	2. 07. 72. 00.50 06.00	s/z od Jablanice rejon s. Rumboci	1				1		U ovom rejonu uhivađen teže ranjen diverzant Horvat. Takođe ranjen jedan pripadnik jedinica TO.
8.	7. 07. 72. 11.00 03.00	s. Petrovići - s. Rodak (bev. od Imotski) s. Dobro selo (s-z od Metkova)				3	2	3	Jedinica TO sukobila se sa diverzantima, poginula 2 i ranjena 2 pripadnika jedinica TO.
9.	8/9. 07. 72. 20.30	s. Grljevići (bev. od Imotski) s. Porič (s-z od Imotski)					1	1	U ovom rejonu druga grupa diverzanta, našla na grupu radnika poduzeća "Geolstraga", koji su bili na terenu i sa sobom paveli njihovog poslovođju, ali im je ovaj kašnjenje polagnao.
10.	12. 07. 72. 19.20	s. Kamešnica - s. Rozarina - (st. Sinj)				4			Sukob jedinica TO sa diverzantima, jedan pripadnik jedinica TO poginuo.
11.	13. 07. 72. 19.30 21.30	s. Orguz - s. Prolag (s-z od Sinja) s. Kaprićin - s. Raže (s-z od Sinja)	1	1					U ovom rejonu grupa diverzanta tražila od seljaka hranu, a zatim pobeгла u šumu.
						4			U ovom rejonu 4 diverzanta su od seljaka tražili hranu, a zatim se izgubili prema severu.
									U ovom rejonu na putu Sinj - Livno sukob milicijske zasede sa diverzantom. Ubijen diverzant Milatić Vlatko a uhivađen Pavlović Ludić, koji je ranjen (oba su se odvojili od grupe 12/13. 07.).
									U ovom rejonu seljaci su oslobodili 4 diverzanta, pri kretanju na sev. zapad (izšli iz ohrvta)

AS 1931, Aneks k analizi akcije »Raduša - 72«, ZSLO GŠ JLA, digit. slika št. 2013112_114804

1	2	3	4	5	6	7	8	9
12.	15.07. 72. 06.15	s. Vrgona (zapadno od Ljubčič)				4		
	12.00	s. Blatje (se- od Sinje)				4		
		s. Dabar - Mijakovo (s- od Sinje)				4	1	
13.	19.07. 72. 18.15	s. Amenbašič (južno od Ima- tki)						
14.	21.07. 72. 21.30	s. Blato - Tr- bušić (se pl. Mason i r. Časinj)	2				2	
15.	24.07. 72. 12.15	s. Petrovje - S. Leslav - na pl. Štubaj)	4					
16.	25.07. 72. 18.00	sev. od s. Šestanovac		1				
17.	28.07. 72. 01.00	s. Zemunik (Zadar)		1				
S V E G A:			9	10			13	15

AS 1931, Aneks k analizi akcije »Raduša - 72«, ZSLO GŠ JLA, digit. slika št. 2013112_114814

Izveček o padlih in zajetih ustaških diverzantih je naslednj:

- 26. 6. 1972 je na planini Raduša padel **Adolf Andrić**;
- 27. 6. na pl. Raduša je bil zajet **Ivan Prlić**, ki se je izdvojil od skupine, v vasi Rumboci je bil zajet **Vili Eršek** in v vasi Gračanica sta bila zajeta **Nikola Antunac** in **Vinko Knez**;
- 29. 6. je bil v Prozoru zajet **Vejsil Keškić**;
- 1. 7. je bil v rojstni vasi Varvare zajet **Ilija Lovrić**;
- 2. 7. je bil v Jablanici ranjen in zajet **Đuro Horvat**, v vasi Rumboci pa je padel **Viktor Kocijančić (Kancijanić)**;
- 13. 7. je v vasi Orguz padel Vlatko Miletić, ranjen in zajet pa Ludvig Pavlović;
- 21. 7. sta v vasi Blato padla **Ambroz Andrić** in **Pavao Vegar**;
- 24. 7. so v vasi Petrovje padli **Petar Bakula**, **Ilija Glavaš**, **Stipe Ljubas** in **Filip Bešlić**;
- 25. 7. je bil v vasi Šestanovac zajet **Vidak Buntić**;
- 28. 7. je bil v Zemuniku kot zadnji zajet - **Mirko Vlasnović**;
- In če v zaključku vzporedimo podatke iz obeh virov (uradni podatki JLA so odebljeni), potem vidimo, da so podatki skoraj identični, razlike pa bom obarval rdeče, in sicer:
  - **26. 6. 1972 je na planini Raduša padel Adolf Andrić (Adolf Andrić)**;
  - **27. 6. je bil na pl. Raduša zajet Ivan Prlić (Ivan Prlić - 26. 6. - likvidiran?), ki se je izdvojil od skupine, v vasi Rumboci je bil zajet Vili Eršek (Vili Eršek - likvidiran?) in v vasi Gračanica sta bila zajeta Nikola Antunac in Vinko Knez (Nikola Antunac in Vinko Knez - likvidirana?)**;
  - **29. 6. je bil v Prozoru zajet Vejsil Keškić - obsojen (Vejsil Keškić)**;
  - **1. 7. je bil v rojstni vasi Varvare zajet Ilija Lovrić (Ilija Lovrić - likvidiran?)**;
  - **2. 7. je bil v Jablanici ranjen in zajet Đuro Horvat - obsojen (Đuro Horvat), v vasi Rumboci pa je padel Viktor Kocijančić (Viktor Kancijanić)**;
  - **13. 7. je v vasi Orguz padel Vlatko Miletić (Vlatko Miletić - 28. 6. zajet in likvidiran 13. 7.), ranjen in zajet pa Ludvig Pavlović - obsojen (Ludvig Pavlović)**;

- **21. 7. sta v vasi Blato padla Ambroz Andrić in Pavao Vegar** (Ambroz Andrić in Pavao Vegar);
- **24. 7. v vasi Petrovje padli Petar Bakula** (Petar Bakula – 14. 7. zajet in likvidarn?), **Ilija Glavaš, Stipe Ljubas in Filip Bešlić** (Ilija Glavaš, Stipe Ljubas in Filip Bešlić);
- **25. 7. je bil v vasi Šestanovac zajet Vidak Buntić** (Vidak Buntić – likvidran?);
- **28. 7. je bil v Zemuniku zajet zadnji – Mirko Vlasnović - obsojen** (Mirko Vlasnović).

Iz pregleda je mogoče zaključiti, da so podatki skoraj identični, kar pomeni, da so proustaški raziskovalci imeli zelo točne podatke s terena,

Ker je po pregledu GŠ JLA zajeto 10 ustaških diverzantov, od katerih so 4 obsojeni (Horvat, Keškić, Pavlović in Vlasnović), potem je logično vprašanje kako se je končala usoda ostale šesterice zajetih, in sicer:

- Nikola Antunac
- Vidak Buntić
- Vili Eršeg
- Vinko Knez
- Ilija Lovrić
- Ivan Prlić

Ali so bili zares v preiskovalnih zaporih (Sdv) maltretirani in mučeni v tolikšni meri, da niso mogli niti na sojenje, bo podatke potrebno poiskati v arhivih udbe Bosne in Hercegovine in tudi Hrvaške.